

UUDISMAA

NOORSOO AJAKIRI

IV AASTAKÄIK

TARTUS

MÄRTS-APRIL MCMXXII

№ 5.

Sisu.

Noorile. A. M. Tallgren.	115
Meeleolu lahkudes Vôrumaalt. Karmed Karida	117
Noorsooliikumine ulgomail.	119
Kool ja noorsooliikumine.	121
Mõned ülesanded E. K. Keskliidule.	123
Kroonika.	123
Teadaadend:	126
Tõe jalule seadmiseks.	126
Noorsoo Karskusühingute normaaltöökava.	127
E. K. K. Sekretariaadi pääraamatu arvete läbikäigu aruleht (brutto bilans).	128
Omis asjus.	kaanel
Õiendused.	kaanel
Kirjavastused.	kaanel
Kuulutused.	kaanel

Haber
29. IV. 22

UUDISMAA.

NOORSOO AJAKIRI.

NELJAS AASTAKÄIK.

№ 5.

TARTUS
MÄRTS-APRIL MCMXXII.

10. 3. 1911

"Iseennast unustades
"teenid iseennast"

W. K. Mattiesen
"Kõrge
kõrge
kõrge"

K. Mattiesen'i trükk, Tartus.

Noorile.

Vanal ajal ehitas üks Greeka kunstnik Paistum'i templi, — mis omas suurejoonelisuses oli imetöö. Kunstniku nimi on tundmata. Antiiktraditsioon teab rääkida sellest, et ta oli raiund oma nime samba pjedestaali. Kui ta siis töö valmistumisel täis õnne, rõõmu ja tänutunnet naisele nimetas, et kunstnik oma töö juures ei mõtle eneselle ega oma aule, vaid et ta vaatab ainult seespoole ja armastab tööd, milles ta oma hinge põlevad soovid on suutnud avaldada, siis osutas naine mehe nimekirjutust, väites et kunstnik siiski oli oma suremattust armastand. Aga meister võttis talva ning hävitas tugevate löökidega oma nime sambalt. Ja rõõmustades tervitas teda tema naine: sinul on nüüd tuhat korda suurem nimi kui ühelgi kunstnikul, sinu au ja sinu nimi on Paistumi templi saavutamata iludus. Ja sellest ajast on ehitaja nimi tundmata, aga tema töö seisab ja säilitab seda, mis kunstnikus oli suremata: püha tungi iludusele vormi anda, ja tunnistuse, et hing selles võitluses oli võidule jõudnud.

See vana jutt on suure rahva noore ja jauni vaimu sünnitus. See on lihtne kui vana mehe elukogemus, see on ülev kui noore meelega kõrgele tõusev mõte. Ja selles sisaldub elu tarkus ja elu tõde, see mida iga noor teadmata, instinktiivselt taotleb ja mida harva vana on kättesaand, seda mida võõra sõnaga nimetame kultuuriks: väiklusest vabastumine ja oma enese võitmine.

Sest milles seisab kultuur kui mitte just selles, et inimene on sihtide ja töö juures õppind ise end unustama ja väljaspool end olevaid väärtusi nende endi pärast? Miks mõjub sarnase inimese ja rahva kultuur läbi aastasade just soojaverega noorsoole? Sest, et ta tunneb, et see saavutus ei ole külm „lumière,“ paljalt valgustus, ta aimab saavutuse tagant lahinguid, kiusatusi, rahutust, jõude, kelle peremeheks on saad. Ja ta tunneb, et see võitlus on igal ühel ees ja osalt juba käes. Ning ta armastab võitlusest näha, et võitmine on võimalik.

Vaimusuurus ja eneseohverdamine mõjub rohkem, kui seda suurtes meestes näha, kunstnikes, teadusemehis, juhatajais, kes ise on midagi ja kes ometi näevad väljaspool endid ja oma elutööd nii palju, mis suurema väärtusega. Kui tore on näituseks teine jutustus, lõpp-episood Rootsi suuruse aja tähelepanemisvääriisima õpetlase ja kirjaniku Olaus Rudbeck'i elus. Vanas Upsala ülikoolilinnas professorina, kes igas teaduskonnas oleks võind doktor olla, kirjutas ta suurt ja fantastilist teost Rootsimaa minevikust ja toredusest, teost milles Rootsi suuruseaeg tõusis valdavale tagaseinale inimlise kultuuri lähtepunktina. Esimene osa oli ilmud ja kirjutajast ilmakuulsuse ja Rootsimaa uhkuse teind. Teine osa, tema teadmiste summa, oli manuskriptina valmis tema laual. Siis süttis määratu tulekahju linnas, linnajagu teise järele põles maha, ja tuli ähvardas vana doomi, riigi aaret. Kes muu pidi hakkama kaitsjate juhatajaks kui vana, igal alal esimene Rudbeck. Kui temale teateti, seistes doomi katusel ja juhatastes tööd, et ka tema maja põleb, ei lahkund ta mitte omalt kohalt ega muutnud määrusi. Kirik päästeti, aga tema elutöö, tema „Atlantica“ manuskript oli tuhk ega sellest tõusnud enam. „Suur asi ei ole see selle kõrval, et meie ühine asi, riigi ornament, doom, on päästet. Kui ma sellega suudan päranduseks jätta armastust oma maa vastu, siis on see sama siht, mida minu töögi taotles.“ — Ja igal pool paljastusid pääd, kui see mees, ise tulekahjus vigastet, siis mööda läks, ja suured üliõpilaste hulgad saatsid teda läbi põlend linna, oma kahjude ja õnnetuse pääle vaatamata: vaimu suurus valdas inimeste meeled ja südamed.

Ei ole tarvis vana ega n. n. suurmees olla, et korda saata tööd, mis imestusega ja vaimususega täidab meid, noori ja vanu. Võib olla tihedamini leiame niisuguseid nähtusi noorte hulgast, sest noorus on iseenesest inimese ea suurejoonilisim aeg, millal inimene on valmis ohverduma ja harva esimeses joonis oma enese kasule mõtleb.

Kui gootide salgad kolmandal aastasajal pärast Kristust Ateena ähvardasid, ei julgend keegi linna kaitsma hakata. Aga siis tõusis nõupidamisel ülesse Dexippos, ajaloo kirjutaja. Ta palus linna täisealisi mehi peekri juures oma kurbust unustada ja bakhantilises rõõmus elu viimast päeva veeta, sest rutulik surm vaenlase käest oli kindel ka siis, kui nad pelgurid olid. „Aga teie poisid,“ nii rääkis ta, „meie mängime niisugust sõda, nagu mängiti see kord, kui ilm sai vabastet, kui elasid Themistokles, Kimon ja Miltiades. Võtke piduriided selga ja pärjad pähe. Meie lõpetame Hellase suuruse auga ja iluga.“ Ja see noorsugu, see veetlev kevade, julgusest ja lootusest hiilgavate silmadega, oli valmis, nagu nad laulsid: „häbi oleks noorele näha verd voolavat vanadest ja neid surevat. See on nooremehe eesõigus, kui temal veel on kevade leekides.“ Ja sarnases meeleolus läks see noor poistesalk lahingusse, ja kui sõjariistad õhtul vaikusid, siis nägid Hellase pojad imestades, et nad olid Marathoni lahingu mängind, et võit oli nende. Ja kirjanik, kes sellest räägib, laseb Dexipposel lahinguväljal vastu võtta langend nooremehe sureva kangelasvaimu iluduse öeldes: „liikugu see kõrgena neis laules, mis ma luuletan ja minu ajaloo raamatu lehtedel. Elagu see vaim neis läbi aastasadade selgena ja soojana kui noorus, igatsedes töö ja mängu järele miljonite põues.“ Ja see elab.

Noored! Kes ei tungi sügavamale pinnast, sellele paistab kergesti igapäevases elus, et aatellises kultuuris, mitte aga aineliste sihtide ja huvide taotlemises oleks elujõuetuse ja hapra nõrkuse tundemärk. Iseäranis sarnaseil rahutuil ajal nagu läbielatav — ja suurim osa teist ei ole teisi aegu näindki — paistab veel nagu oma mina ja selle teostamine oleks kohus, sest see oleks ainuke, mis sihile viib. Kõik muu — võib olla ilus vaadata, aga pole mingit kasu; see on kui lill, mis viljata sureb. Kes teistsugustesse ideaalidesse usub, kellel välised sihid ja igavene õhu ja päikese jänu nagu Maxim Gorjki Mustamere kotkal, see on oransheriate taim, kes elab immateriaalses läbipaistvas valguses ja selle tõttu ka elus kõlbmatu.

Aga nii lihtne ei ole asi, nagu seda blagöörid

esitavad. Elujõuetud ei ole noored, kes seisavad elus, töötavad ja ohverduvad. Nad ei ole ainult ilusad näha, nad on sõna sügavas mõttes maa sool, see selgroog, kes püsti hoiab meie elu ja eluvõimalused. Ilma nendeta oleksime varsti uuesti koopa elanikud, troglodüüdid. Aatellises noores eas on elurikkus. Kustutage see maha, ja varsti võiksite näha, et maa on jälle paljas ja tühi, ega mingit jumala vaimu ei liigu vetel. Elu tuli on kustund ja sellega kustub ka elu ise.

Kultuur ei ole ju üksinda iseloomu kasvamine ja jauniks saamine, see on ka töö austamine ja töö tegemine. Inimese väärtuse määrab see vaba töö, mida ta teeb, see töö mis ei ole määrat, aga mida ta teeb harrastusega, kodu ehk väljaspool. Vahest on sarnane töö suurema tähtsusega, vahest väiksemaga üldselts seisukohalt vaadates, moraalselt aga on see kõik sama väärtusega. Mis teie ülesanded on, seda teab igaüks teist, kes ise ennast tunneb, sest need on individuaalsed. Aga me vanemad otsime teie hulgast esiteks juhatajaid, neid, kes leiavad sõnad, kes suudavad ellu kutsuda tööarmastuse vaimu, kes loovad uut ja leiavad üles muidu tarvitamata jäävad jõud, kes võivad sütitada. Meie loodame, et teie hulgast tõusevad igatset kuningad, mitte rõhujad ja valitsejad, vaid need juhatajad, kel on vaimusuurust, et teist tõusevad Eesti suurmehed ning töömehed. Ja tööd on siin, tööd ja ülesandeid nii võimata palju, et tahaks iga ühe jaoks Teid noori omandada, et meie võiksite ruttu, ruttu saayutused omada, oma, Eesti ja inimkonna jaoks. Liig kaua, 700 aastat ja rohkem, on siin loomise võimalused olnud käest võet. Kõik tegemata-jäänd peaks nüüd ruttu tehtama. Meil ei ole aega magada. Ja meil ei ole tarvis aega kaotada, kui teie kõik sellest südamega ja tahtmisega aru saate. Äрге otsige ainult leiba ja soosingut. Pidage meeles, et teie olete ehitusmeistrid.

„England expects that every man shall do his duty.“ — Inglismaa ootab, et iga mees täidab omad kohused, need sõnad telegrafeeris lord Nelson admiraallaevalt omile merimeestele sel saatusrikkal silmapilgul, kui u. 120 a. tagasi Trafalgari merelahingus Inglismaa tulevik otsusteti aastasajuks. Ja igaüks täitis oma kohuse,

endi silmade ees midagi muud nähes kui ise endid, painutudes meelega selle raudse enesedistsipliini alla, mis on anglosaksi raassi suuruse ja suurepäralisuse saladus.

Teilt oodetakse veel enam kui Nelsoni sõdu-reilt, mitte surma, vaid elu. Teie olete veel noored ega või tervet elutarkust kättesaada, seda suurtsugu enesevalitsemist, millist meie ihaldades näeme vanus kultuures. Teie olete veel säravate silmadega noored. Aga teilt ei oodeta siiski ainult seda, mida noorilt ülepää ootame ja mis moodustab nooruse sharmi: lootusrikast ja helevalget meelt, südame puhtust, armastust humaniteedi vastu, vabaduse jänu ja leegitsevat meelt võidelda madalate püüetega. Teilt ootame küll kõike seda, ja kui meie vaatame Teie pääle, siis usume, et meie lootus täide läheb. Aga teist, ja nimelt selle põlve noorist, ootame ka Eesti rahva tuleviku selgroo moodustajaid. Teie kahjatsete, et teil ei ole neid, keda teie võiksite eeskujuna austada, et teie igal pool näete inetusi ja halba egoismi, aususe puudust ja lagunemist. Kui nii oleks, mida ma eitan, siis on teie ülesanne sarnaseiks mehiks ja naisiks saada, kes omile järeltulijaile eeskujuks. Ärge jätke neid, kes pärast tulevad, nii vaeseiks, kui teie väidate endid tundvat, ärge siirake järgnevale põlvele võitlust, mis teie arvates oleks olnud juba eelmiste ülesanne. Võideldge oma lahing puhta meelega ja nooruse rõõmuga. Looge see kultuur, mille põhjal kõrge enesevalitsemise oskus õitsele tõuseb ja loob väärtusi ilma kultuurita. Niisugune suur ülesanne on harva maa praeguse noorsoo osaks saand. Ja olge kindlad, et kui teil on midagi mille eest elada, siis saate kätte ka selle, mis elu kergeks teeb, ja mida teie otsite, õnne.

Aga kui vahest siiski väsid ja küsid, miks ei saa ma olla rahu ja õnnelik ja jätta teisi oma koormat ja elu kandma nii hästi kui nad seda oskavad, siis mäleta, et just Eesti mehed on need, kes selles suhtes ja küsimuses sinule vastuse annavad. Kelle südamesse ei voola soojuse laine, kui ta meeletuletab Bernhard Riivist, sarnasena nagu kirjandus temast räägib. Kui ta raskel 1905-l aastal sai valida karistusena surma ja peksu, kui temale nõu anti elu päästa

ja lõõmist lubada, nagu oli tema eelvanemaile teht orjapõlvest orjapõlveni, siis tõusis ta püsti: minu vanemaid on lööd, sest nad olid orjad ja orjana sündind. Mind ei lööda, sest ma ei taha, et ka veel minu lapsed on orja lapsed. Ja ta lasti maha, aga temas murdus 700 aastase orjuse selgroog.

Olge uhked Bernhard Riivesest ja saage ise niisuguseiks, mitte oma au ja tähtsust silmas pidades, aga oma puudutamata puhtuse ja oma nooruse tahtmisega. Tahtke: Eesti ärgu minust kunagi häbi tundku. Ma tahan selle vaimliselt suuremaks ja rikkamaks teha, kui ma selle olen pärandusena vastu võtnud.

4. II. 1922.

KARMED KARIDA

Meeleolu lahkudes Wõrumaalt.

Üle sätendava lumivälja lendab sahisedes saan...

Nobedasti sibavad vereva ruuna valkjad kabjad; kergelt libisedes jälgib neid saan lumme soonit teel. Nagu vallatu energia üleannetud sädemed, nagu sädemed altilma atmosfäärest kargavad lumikübemed loomakapjade alt ja oreoolivad saani ning saanisistuvaid...

Tuliselt rühib loom. Ei huvita teda seljagune ilm. Las ummistuvad istuvail sõiduriistas silmad, las sulle kalk õhuneelus neil suud ning paneb kumisema kõrvad! — Mis läheb see korda tõttavalle olevusele, kelles iga soon, iga närv on pingutat ihast joosta, tormata, söösta, söösta liikuvuse lõpmaatusse...

Ja raugematuina tõusevad — langevad, kui valgeis sokis, lumised kabjad. Ettepoole vahib nende tõstja-langetaja, sinna, kus tee — hallina maona roomates üle valge lumiteki — peatab eeloleval, horitsonti piiraval, künkal.

Loom ruttab, ta ruttab otsekui uudishimust kihutet, et näha, mis kõrgustiku varjul...

* * *

Üle valge lumivälja sahiseb saan...

Lahkusin mõisast, kus kuud poolteist kulus mu elust ja unisest talvest. Jätsin maha väljad, mis hauana aelavad ümber vaenlasist põletet hoonete varemete. Laususin hääletult hüvasti

ahervartele, mis sirutuvad kohe taevast kui koolja kivistund näpud, kehastades mateeria tumma kiseduse, ta hääletu meeleheite kaduvuse küüsis...

* * *

Sahisedes libiseb saan üle valge lumivälja...

Nagu küüruvajund vanakese tudisev pää hällib legendikul tee veeres elatand männa lumine kroon. — Kolmkümmend aastat — räägib mu kaaslane — on olnud selle puu eas kui lühidam moment. Ei paisund ega kahanend ole okkalise kogu selle aja kestes... —

Kissis ja kössis on ta, see üksik puu sääli oru kaldal. Sarnaseks on teda kasvatand alatine heitlus tormihülledega. Liig tihti on ta pidand kumardama, et peituda masendusse pääl tungiva maru eest...

Siiski... Tugevaks on teda rahutu õhkkond kasvatand. Nagu raudseil küüsil on haarand ta tüsedad juured kinni emakesest maast. Üksindus ja üksik peet võitlus olemasolu eest on sundind teda pääl pinnalist, taevapoole püüdvat osa eneses piirama, pühendades selle asemel suurema energia hulga nägematule, allpinnalisele olule.

See kängus, maani längus mänd on kui tumm näidend sellest, et tormide kasvatades võib küll vastupidavaks, kasvusikandvaks paisuda, kuid selle eest peab ohverdama lopsakuse kasvus ja graatsia kujus. Nähtava iluga ei suuda maru oma hoolealust ehtida. Tuulispääde kasvandikul puudub suursugusus kehakogus, pagide*) lapsel aristokraatlik välimus. Karm saatus eitab ilu, raske võitlus piirab arenemise, ülespoole sirgumise, surudes alla, kohe juuri silme vaate, ja sundides vastutahtmist paendumatormi surumises.

Ja ometi...

Eks ole ju ilu väärilisem kui tugevus? Eks saledus veetlevam kui kasvuline saamatus — jändrikkus, vaatamata see pääle, et viimane suudab heidelda maruga, kuna esimene vast esimese tuulepuhangu keerus võib murduda ja hukkuda?

Eks moment rõõmust lõkendavat, tantsisklevat elu haljas rohtaias ole paleuslikum kui iga-

*) Pagi — häkiline tuulepiste.

vene kiratsev askeldus linna tolmusel tänaval ehk vältav tammumine lükusel küla tanumal.

* * *

Sahisedes lendab saan üle valge lumivälja...

Sääl, männast veidi edasi kõrgustiku veere all orus lamab hiigla kask. Longus oksil oli ta siin püsind kesk raieistikku, mäletades leinatujus aegu, mil veel kohises ta ümber salkkond samataolisi valgetüvilisi kui ta isegi...

Nüüd on ka tema, see viimne mohikaanlane, langend. Kirvetera ning saehammaste närides katkes tugev tüvi uuetalu rajades...

Miks juhtus see rajajoon just kohe kaske? Miks ei libisend ta mööda sellest? Mis keelas teda venimast midagi puutumata üle välja? Kas poleks ta hiigla kase asemel võind vast parem murda mõne hävinemist ootva kidura pedaja ehk kasvus halvat, haige pajupõõsa?

Miks? — Eks muidugi sellepärast, et see siht pidi saama saatuslikuks kasele, juhitud mingisugusest salapärasest, müstilisest võimust.

* * *

Saan lendab sahisedes üle valge lumivälja...

Kuskil, sammu sada või kaks teest, mustab nurmel hurtsik. Lõhkudes on rullund üle selle Marsi verev vanker tuhkruse hobuse veetuna. Hävitavaid on ta jätnud majas jälgi: katus kui sõelapõhi, seinad ja sarikad vaid tugevate najal.

See lammuv onn on asut kahest perekonnast kahe vanaeidekese näol, kellest üks tuleviku kuulutajana „ebaharilikkude surelikkude“ liiki kuulub.

Mäletan, kuis kord tuisusel talve päeval astisime üle „targa“ toaläve. Tahtsime soendada lämmas tares omi vilust tardunud liikmid.

Kasutades juhust, palusin tol korral „teadjat“ rebida eest mu tuleviku kate. Ja korda kolm laoti seks lauale müstitsismi tsekid — kaardid. Viimane kord kõik 36. (Rohkem neid eidel nähtavasti polnud.)...

Esmalt näis, kui oleks kohmetus loorind „läbinägija“ vaimsed silmad. Ep olnud tal ju aimugi, kes olen või olin. Ent aegamisi arenes „prohvetlik vaim“ ning pääsid valla keel-

paelad. Kuuluteti hääd ja kuuluteti kurja. Ühe käega anti, teisega võeti: Välja tulin tühjalt...

* * *

Sahisedes lendab saan üle valge lumivälja...

Kaugelle üle talvise maastiku küünides, peatub kõrgel pilk. „Eesti Elbrus Eesti Kaukasuses“ — Munamägi Haanja mägestikus.

Ta näib ligi, nagu teeäärse metsatuka taga. Ent see on silmapete. Sest maa, mis meid lahutab, on kümme-kond või enam kilomeetrit. Kuid ümbruskonnast kaugelt ülekäiva kõrgusulatuse ees kahvatab kaugus, kui kaugust täitmas ainult madalus...

* * *

Sahisedes lendab saan üle valge lumivälja...

Sätendades murduvad talvise päikese lühikesed kiired lumihelvete peeglis maapinnal, kust nad tuhandis sädemis tagasi õhku sõöstvad. Siin hõljuvad nad kui jääne lein...

* * *

Sahinal liigub saan... Vaimude tõllana libiseb ta üle Tamula järve klaasitand pinna...

Magavad lained, vaiksena puhkab järv... Ent see on vaikus enne tormi. Hulludena tantsivad veevallid kevadel, talveahelaid purustades, sööstes kohe maad ja taevast kui püüdes põgeneda kallaste vahelt...

Kuid kevade järele tuleb suvi, mis mässu-kire vaigistab... On ju mäss ja rahulolematuse-avaldis samuti perioodiline, nagu on perioodiline rahugi.

* * *

Ei enam lenda saan... On küünitet sõjdu eesmärk — vaksal... Veel mõni askeldus ja...

Rong lendab mürisedes õhtuhämaruses ning ma valgub kõigest sellest, mis mind praegu veel ümbritses ning ümbritseb. Valgub teades, et ma kõike seda kunagi enam ei näe, — isegi siis mitte, kui tulevik mulle määraks veel kord tallata praegu tuld tee, kas või samas saanis sama mehe kõrval, kellega täna sõidet, küünitades uuesti varem, mis mind tänase rännaku algul seurasid...

Ei ealgi näe enam tänast, sest et midagi, mis näht, ei näe enam teist korda. Orud, mäed, inimesed pole homme enam need, mis nad olid

eile ehk on täna... Kõik muutub, teiseneb vahetpidamatu aja rutates ja kaduvuse paitades, mille hingus mürgilisena gaasina on täitnud kogu kosmose...

*

Rong lendab mürisedes pimedas...

Ei enam paista Munamägi. On muutund aeg ja teiseks saand ruum. Loorib öö ning kaugus Võrumaa...

Noorsooliikumine ulgomail.

Noorsooliikumine Shveitsis.

Toome siin juures „Junge Menschen“i järele ülevaate Shveitsi noorsooliikumisest, mis väga huvitav, ütleksime õpetlik, meilegi, eriti ses csas, mis puutub kooliühinguid.

Shveitsi noorsooliikumine algas juba 25 aasta eest. Esialgu oli ühinemise aluseks ainult karskus — need olid karskusühingud „Libertas“, mis koos seisid üliõpilastest, ja „Helvetia“-nimeline Shveitsi karskusühing. Keskkoolid olid ka ühinend võitluseks alkoholismi vastu. Tookord oli karskusvõitlus revolutsiooniline tegu, mitte ühekülgne reform. Kuid edaspidise karskuse arenemisega omas ta eneselle enam ja enam puht reformi iseloomu, mille tõttu ta noortsugu enam nii kaasa kiskuda ei saand. Siis taheti ka „Helvetia“sse vastu võtta kooli lõpetajaid ja tütarlapsi, et ühingusse uut elu tuua, kuid ka see ei aidand. Samal ajal kuuldi „Wandervogelite“ liikumisest, mis tol ajal Saksamaal arenes. Ka Shveitsis asuteti üks „Wandervogelite“ selts. Kuid karskus jäi ka siin tähtsale kohale. „Wandervogel“ pidi karskusliikumisele uut värsket jõudu andma. Kuid „Libertas“ ja „Helvetia“ eestkostmise alt vallanes pea terve noorsooliikumine.

Aastal 1907 asuteti „Wandervogel“. Kunni 1914 aastani kestis väline kasvamine (kunni 1500 liikmeni), ja taevasse tormava enesekindla idealismi ajajärk, mis lühikese aja jooksul töötas ilma ära võita ja ümber luua. Siis tulid kahtlemise ja otsimise aastad, kobamine kultuuri ja teo järele — vana maha raputades, — reformeerimise katsed Blücheri ja Wynekeni abil. Ühing läks kokkuvarisemisele vastu. Ta

pidi viimase kahe aasta kestel kõik tegema, et väliselt hoiduda ja ka sisemiselt uut jõudu ja kindlust leida. Täna on Shveitsi „Wandervogelis“ ainult 200—300 liiget — enam jagu kõik alla 20 aasta — kuid need on kõik inimesed, kellest tulevikus palju loota võib.

Shveitsi „Wandervogel“ on end täiesti iseisvaks teind rahvuslistest, poliitilistest, usulistest ja reformeerivatest vooludest, harutates neid küsimusi ainult probleemidena. Mitte „Wandervogel“ kui üksus, vaid üksikud kasvavad liikmed võtavad seisukohti mainit küsimusis. Seepärast pole ka ühtki kestvate vanade ühingut olemas. Liig palju erinevad üksikud „Wandervogelite“ liikmed, kui üheselamise aeg ühenduses, rühmas mööda on. Kuid paremaid, kes läbi käisid „Wandervogel'ist“, võib ära tunda nende elukutses ja isikulises elus.

Mõni aasta pääle „Wandervogelite“ asutamist loodi sotsialistlik noorte organisatsioon: „V a b a n o o r u s“ („Freie Jugend“). See omandas endale „Wandervogeli“ välised vormid. Ka sisemiselt polnud ta mitte „Wandervogel'ist“ kaugel, sest sääl tegutsesid nooruse elulisemad jõud. Kuid ta oli teadlik teoüksus, võttes osa tegelikult poliitilisist võitlusist. Senni kui see seisukoha võtmine enam-vähem sotsialistlik-idealistslik oli, kuulus „Vaba Noorus“ täiesti noorsooliikumise hulka. Kuid sest ajast, kus ta kitsamas mõttes parteipoliitikat ajab (Moskva mõttes), on ta oma sisemise tähtsuse kaotand. Tema on kondiliseks ja sallimatuks muutund. Produktiivseks poliitikaks puudub kasvavatel tütarlastel ja poistel küpsus. Nemad on abitud andund mõnele doktrinäärsele parteijuhile.

Mõne aasta eest loodi „Evangeliline V a b a s a l k“ — („Evangelische Freischar“). Ka see on välised vormid „Wandervogeli“ käest võtnud. Veel enam kui „Wandervogel“ eitab ta organisatsiooni ja survet. Tema igatseb anarkilist sidumattust, kuid seda ilma väljaastumisteta, sest ta on läbi ja läbi rahuarmastaja ja igasugu parteipoliitika vastane. Häa saab ilma vägivaldala, ainult oma jõu läbi mõjule pääsema. „Vabasalga“ liikumine löi alguses tugevaid laineid. Kuid varsti on ta oma jõu kaotand. Selles on süüdi esimeses järjekorras tugevasti väljaarenend

fatalistslik joon, lootus häa pääle, mis ise end läbi lööma peab. Selle lootuse taha peidavad paljud teadmatult oma tegevusetuse, ja enese kujunemise võimetuse. „Vabasalga“ juhid kuuluvad noorsooliikumisse.

Pääle selle on veel palju karskussihilisi noorsooliite, kristlikud ja isamaalikud skoudid, B. K. (Piiblivanikud) ja sellesarnased, mis aga noorsoo kasvatajate (mitte noorsooliikumise) hulka kuuluvad. Neis üksikuis ringes sähvab siin ja sääl mõni üksik säde, ja mõned neist tõusevad noorsoo kasvatajaist kõrgemalle ja võtavad osa noorsooliikumisest. Kuid tänini pole veel ükski säde saand kestvaks üldiseks lõkkeks.

Pea igas keskkoolis tekkisid 1918—19 aastail õppurühingud. Osalt olid nad algusest pääle moeasjad, ja selle tõttu kadusid pea. Mõnes kohas on nad veel olemas, kui tähtsusetud taltsutet õppurite esitused. Puudub jõud kujunemiseks.

Kõrgemais kooles katsusid „Akadeemiline Vabasalga“ ja taolised liidud, siis „Vaba Üliõpilaskond“ — siis „Internatsionaalne Üliõpilashing“ noorsooliikumiseks mõjuda. Kõik katsed on tänni asjatuks jäänd. Noorsooliikumist nagu ta Saksamaal on, Shveitsis pole. Ühest küljest võivad Shveitsi noored selle üle kahetsust tunda, kuid teisest küljest leidub ka palju väärtusetut Saksa noorsooliikumises, nii et Shveitslased rõõmsad on, olles vabad kõigest sarnasest.

Tõlk. E. J.

Saksamaalt.

Saksa noorsooliikumisest on „Uudismaas“ mitmel korral juttu olnud. Allpool avaldame ühe võrdlemisi väheaktiivse liidu „Weltjugendliga“ tüübilise programmi, milles kaunis selgesti kajastub säälne ideaalide ilm.

„Weltjugendliga“ programm.

Sihid:

„Weltjugendliga“ seisab uue korra alusel, võitlust pidaes 'kõige vana vastu, mis oma moraalse ja ajaloolise olemasolu õiguse kaotand. „Weltjugendliga“ tahab kaasa aidata, et revolutsiooniline ajateadvus saaks täidet vaimuga, mis tõsiselt uus ja ülev selleks, et vanu mõisteid, oleva vägivalla suhtes, ja omakasupüüet inimeste vahekorras ära võita. Seda vaimu ootab

„Weltjugendliga“ esimeses järjekorras noorsoolt, kes uuestmõtleamiseks veel värske ja anduvusele küllalt võimas.

„Weltjugendliga“ teab, et noorsugu veel osalt iseseisvalt, osalt vanadega koos võitluses on vana ilmaga. Ta tunneb end kutsut olevat võitlema: rahvaste viha, inimeste eksploateerimise ja väärtuslike varade hävitamise vastu;

sõdade ülistamise, vägivaldale kasvatamise ja verest joobumise vastu; religioonide, filosoofia, isamaa armastuse ja rahvuslise kuuluvuse võitluse vastu, mis inimhulkade tappe läbiviimiseks;

vaimu müüdavuse ja veendumuse, kõige päält ajakirjanduse, vale ja saladuslikkuse vastu arvamisevõitlustes;

klassikultuuri valelikkuse, mustuse ja sodi vastu, ja kõike seda rahvaste sõbralikuks läbisaamiseks;

seltskonna uestkorraldamiseks, ühes majanduse, elupühaduse ja rahulise tööga;

lõpulikuks rahu ülistamiseks, vägivaldala olemasoluks ja inimeseks hääduseks;

inimlike veendumuse ja usu vabaduseks ja egoismi allutamiseks seltskonnale;

avaliku arvamise rippumattuseks ning tõe ja avalikkuse süvendamiseks rahvaste, ühiskondade ja üksikute vahel.

Uue seltskonna loomises näebki „W.j.l.“ oma eriülesannet.

Tunnistades, et temperamentide erinevuse tõttu on paratamata ka lahkuminekud küsimuses, missugusel teel tuleb saavutada kõigile ühine siht ja eesmärk, toonitab „W.j.l.“ alati seda kahju, mis tekib ühisele sihile püüdvate jõudude omavahelisest hävitamisest.

Sellevastu tahab „W.j.l.“ võimalust kasutada üksikuil rõhuvail juhuseil mitmesuguste ühingute lõõgijõudu koondada ühiseks väljaastumiseks, keeldudes seejuures segamast noorsoo ühingute sisemistesse asjadesse, puutumatuks jättes nende omapärase ja soovi end maksma panna. „W.j.l.“ ülesanded on: aitamise, nõuandmine, toetamine, asjalik lepitamine, teadaandmised ja üleskutsed. Kõiges: sildu ehitada; ka teise laagri üle, kus veel paljusid on, kes oluliselt meile kuuluvad, kuid kellel veel aega läheb kunni sinna jõuavad.

Vajame lugematuid veel enne kui otsustus küpseb. Neile sõbralikult ja teadvusega juure astuda, see on meie ülesanne, mis selgust ja kindlust meie tahtes ei vähenda.

T ö ö :

- 1) Ajakirja „Weltjugendliga“ väljaandmine.
- 2) Noorsoo ühiste teadaandmiste korraldamine.
- 3) Internatsionaalses mõttevahetuses vahe-meheks olemine.
- 4) Tööorganisatsioonide asutamine sisemaal, samade mõtete õhutamise ulgomail.

Läti „Noorte Püha“

peetakse tänava suvel Riias. Eeskavas on laulu- pidu, spordivõistlused, dramaatilised ettekanded j. n. e. E. K. Keskkliit on kutse saand pidustusist osa võtta. Samal ajal peetakse Riias Balti Noorsoo Liidu juhatuses koosolek. Pääle esitajate sõidab Eestist arvatavasti umbes paarsada õppurit Läti „Noorte Pühast“ osa võtma.

Kool ja noorsooliikumine.

Haridusministeeriumi määrused noorsooliikumise alal.

Teatavasti oli Haridusministeerium õige nobe reageerima Viljandi kongressil ettetulnud väärnähtuste puhul mitmesuguste repressiiviste eeskirjadega noorsoo organisatsioonide suhtes, mille tagajärjel viimaste tegevus mõnes linnas tuntavalt takistat. Seisukord on seda iseäralikum, et ministeeriumil igasugu süsteem ses asjas näib puuduvat.

I.

Etteheide õpetajatele, et need noorsooliikumise suhtes liiga passiivsed (vaata „Uudism. № 3/4 lhk. 106). Põhjendat.

II.

Kitsendused koolinoorsoo kongressideks, suuremaiks koosolekuiks ja pidustusiks luba saamiseks (Vaata „Uudismaa“ № 3/4 lhk. 106). Kirjas palutakse Siseminist. luba sarnaseiks ettevõtteiks anda ainult siis, kui Haridusministeerium vastava ettevõtte kohta oma nõusolekut avaldand. Haridusministeerium avaldavat aga nõusolekut ainult siis, kui: 1) nimetat ettevõtted sisaldavad koolinoorsoole jõukohaseid küsimusi; 2) kui vastutuse nende hää korra eest võtavad oma päälle kas koolide õpetajad,

organisatsioonide vilistlaskogud või selle üksikud tuntumad liikmed¹⁾.

III.

See eeskiri käib pääasjalikult kõlblise kasvatuselise kohta :

1. Koolil tulla oma esimest ülesannet näha kõlbliselt tugevate, teovõimsate ning aatelite kodanikkude kasvatamises²⁾.

2. Õpilased kuuluvad õpetajate järelevalve alla ka väljaspool kooli. Järelevalvet teostavad mitte ainult oma, vaid ka teiste koolide õpetajad.

3. Õpilaste organisatsioonide ettevõtetele lubasid toetussummasid jne. anda ainult täiskasvanute vastutusel, asja igakülselt ja põhjalikult kaaludes ning kontrollleerides.

4. Õpet. nõuk. on kohustet osa võtma kooli organis. kus nende õpilased liikmeks, vähemalt ühe nõuandva hääleõigusega esitaja kaudu. Organis. põhikirjades tuleb nõuda sellekohaseid muudatusi.

5. Uute organisatsioonide registreerimisel eriti rõhku panna organisatsioonide pääle oma kooli juures (kaudne surve noorsooliikumise kuju muutmiseks!).

6. Pääle õpilaseorganis. võivad õpilased teistest seltsidest osa võtta ainult õpet. nõuk. igakordsel kirjalikul loal.

7. Tuleb noortsugu eemale hoida kohtadest, kus teda kõlbline või tervisline hädaoht ähvardab (tantsupeod, joogikohad etc). Kinoskäimine lubat ainult igakordsel kirjalikul loal.

8. Õpilasuuhingute väljasõidud ja ekskursioonid on lubat ainult siis kui neist osa võtavad õpilased koolide kaupa gruppides igäüks eesotsas ühe õpetajaga.

9. Need asjad tulla kiires korras harutusele võtta ja ellu viia.

Nende korralduste sihiks ei olla mitte noorsooliikumise, noorte algatashimu ning isetegevuse halvamine³⁾, vaid ainult väärnähtuste ärahoidmine.

Üks asi on aga kentsakas — nii selle kui ka eelmise kirja algul räägitakse Viljandi „sündmusist“, kui mingist selgest konkreet tõsiasiast, ent umbes samal ajal pöörab sama ministerium koolide õpetajate nõukogude poole, et need kohtade pääl alles väärnähtuste ulatuste ja põhjuse selgitamisele asuksid. Aga mis siis, kui selgitusel selgub, et väärnähtused palju väiksemad, kui et

1) Ajakirjanduse teadete järele olla Sisemin. selle kirja pääle vastand, et tema oma kompetentsi kuuluvate ettevõtete lubasid juriidilistele isikutele endises korras välja annab.

2) Sama siht on ka koolinoorsooliidu põhikirjades väljendat.

3) Kas see sihiks oli, ei ole õieti tähtiski, küll aga teame, et see oli tagajärjeks!

nad põhjust annaksid sarnasele ärevusele, või et nende põhjused kusagil teisel, neis kirjus puudumata alal?

IV.

Et järelevalvet õpilaste üle avalikkudes kohtades kõvendada, palus Haridusmin. Siseministeriumi politseile seda ülesandeks teha.

Siseministerium, arvamisel olles, et see õpetajate ja lastevanemate asi, olla asja Valitsusele seisukoha võtmiseks ette pannud.

V.

Et Haridusministeriumi poolt kõlblmatuks peetavat elementi koolipõllult kõrvaldada, kirjutas Haridusmin. kõigile õpetajaid ettevalmistavaile asutustele ette õpetaja kutsetunnistusi äärmise ettevaatusega välja anda, sõela pääle jättes eriti: 1) isikuid kellest karta on, et nad koolis ehk väljaspool kooli E. Vabar. vastu töötama hakkavad; 2) kes eitavad meie demokraatlist riigikorda või avalikku kõlblust; 3) kes omalt iseloomult ulakuse poole kalduvad.

VI.

Nagu Haridusminister Tallinna koolijuhatajate koosolekul seletand, olla tal uus koolinoorsoo liitude põhikiri valmis, mille järele nende juhatusesse sama palju õpetajaid pidavat kuuluma, kui õpilasi.

Ootame sellegi ringkirjalist maksmapanemist, et edespidi vabaneda tülikast põhikirjade kokkuseadmisist. Hää oleks, kui ka mõni kodukord välja töötetaks — neist on eriti suur puudus. Ka ringkirjalised referaadid ei teeks viga.

Viljandi väärnähtusi juurdlemas.

Teatavasti saatis haridusministerium Viljandis juhtund väärnähtuste alusel üle riigi kõikide koolide juhatajale ringkirja, milles kästakse koolijuhatajaid neile alluvaid, Viljandis noorsoo kongressil käind, õpilasi üle kuulata.

Ühes Vabariigi koolis (Pärnus) algas juurdluse eesistuja: „Kelle algatusel ja toetusel viidi kongressil läbi skoutismi hukkamõistetav resolutsioon...?“ Ja kogu juurdluse pääpunkt oli: skoutismi läbikukkumine. Vastuse pääle, et väärnähtused ja kongressi resolutsioonid kaks ise asja, vastati: „Haridusministeriumil on põhjust seda teada saada, sest riigivastast elementi olla kooles väga palju.“

Jääb arusaamatuks, mispärast tembeldetakse kõiki, kellele ei meeldi militaristline skoutism, „riigivastaseiks“, kui ka asjaolu, et skoutismi läbikukatamist loetakse „väärnähtuseks“ ehk halvemal korral „riigivastaseks“.

—lik.

Mõned ülesanded E. K. Keskliidule.

Tahaks juhtida siin E. K. Keskliidu tähelepanu paarile asjaolule, mis iseäranis maaorganisatsioone tegevust takistab.

Usun, kõigile on teada, kui suurte raskustega on seot maa õppurühingud, maal, kus õppar ja õppur ühtlasi ka peremees ja tööline peab olema, kus puuduvad kõiksugused abinõud ja tingimised, puuduvad kogend ning vilund jõud, ja loodan, et arusaadakse, kui suurte raskustega on siin tegemist organisatsiooni loomisel, organisatsiooni töö edesiviimisel, ja kuigi sennised läbielamised on näidand, et elu maaühinguis erksalt edesirühmab, siis on see v a i d õpparite kaastegevusel ja õhutusel edenend, sest õppuritel puudub seks silmaring, puudub julgus.

Üheks esimeseks suureks komistuskiviks organisatsiooni loomisel on olnud ja saab olema põhikiri, sest olen sageli tähelepannud, kus organisatsioon ei leia registreerimist just põhikirja pärast. Tähelepannes kõike seda oleks tarvilik, kui keskliit üldise normaalpõhikirja õppurühingute jaoks välja töötaks, mida muidugi iga ühing siis veel kohaliste olude järele muuta võib. Oleks soovitav, et oleks välja töötet ka juhatuse ja osakondade kodukorrad.

Teiseks väga tarvilikuks ülesandeks Keskliidule loen üldist õppurraamatkogu nimestiku kokkusaadmist. Senni on pealigal organisatsioonil oma raamatkogu ja kuigi neis leidub väärtuslisi teokseid, siiski kubisevad nad igasuguseist alaväärtuslisist, tarbetu maist kõiteist. Pole organisatsioone kassad ka ometi mitte suured, miks siis veel rämpsua muretseda.

Päale mainitute võiks keskliit väljaanda veel õppurte taskukalendri, mille järele suurt puudust tuntakse. Kohaste kapitaal leidumisel ning laiemate kihtide pooldamisel võiks asutada üldne koperatiiv, mida ka sugugi eitada ei või.

Mis puutub instruktoreisse ja lektoreisse, mis ka keskliidu põhikirja ülesvõet, siis on need väga tarvilikud, esimeses järjekorras just spordi alal, mille vastu suurt huvi tuntakse,

aga puudub oskus, vilumus. Samuti vajab aitamist ja juhatamist näitekunst.

Olen kindel, et meie keskorgaan neid soove täitmata ei jäta, niipalju kui ta jõud lubab ja niipalju kui ta võimuses on.

H. Otsmann.

Kroonika.

Tallinna Koolin. Liidus

oli Viljandi Kongressi järelkajast ja haridusministeeriumi ringkirjadest tingit suur lagunemine. Et Viljandis korrarikumises eestkätt sportlasi süüdisteti, lahkus spordi osak. terves koosseisus liidust, kavatsedes luua uut koolidevahelist spordi ühingut. Samadel põhjustel läks ka laulukooriga vahekord palavaks. Sellele liitus veel üldine loidus õpilaskonnas ja noorproletaarlaste urgitsused. Juhatuse, pidades edasitöötamist sarnases õhkkonnas võimatuks, lahkus (väljaarvat 2liiget). 12 märts. peeti tekkind olukorra lahendamiseks erakordne pääkoosolek, kus otsusteti Tartu eeskujul liitu ainult neid liikmeid vastu võtta, kes osakondades tegelikult tööst osa võtavad, et sellega ilmaaegset mõõblit kõrvaldada, kes ideeliselt liidule võõrad ja ainult viimase hääd nime rikkuda võivad. Juhatuse valimisel tuli avalikult ilmsiks noorproletaarlaste rühm, kes enda kandidaate maksku mis maksab läbi viia tahtis, ent ometi vähemusse jäi. Valiti: Kruus, Järv, Randpõld ja Niinemägi.

Pärnust.

Praegu on Pärnus nimepidi neli õppurühingut: Pärnu Koolinoorsoo Liit, õppurühing „Taim“, Kunstiühing ja Loodusteadline Ühing.

Suurim neist on Pärnu Koolinoorsoo Liit oma 300. liikmega. Liidul on järgmised osakonnad: 1) „Natuur“, kus on peet referaate ja teht praktilisi töid. Samuti on väljaant album. 2) Sotsioloogia-Filosoofia osakond, milles päale üksiku referaadi ja vaielusõhtu midagi suuremat pole suudet teha. 3) Näiteosakond, mis hiljuti „Endlas“, „Pisuhännaga“ esines. Harjutusel on uued näidendid. 4) Maleosakond, millest viimasel ajal midagi kuulda pole. 5) Nais ja mees spordiosakonnad, kus peetakse iganädalasi harjutusi. 6) Kunstiosakond, kus 2 maalialbumi on väljaant ja joonistuse kursusi korraldet. Liit on senni teind pea ainult organiseerimistöid. Raskusi teeb ainealine kitsikus. Eeltööd kohalikuks „Noorte Pühaks“ on käimas. Hiljuti hakkas Liit hektografeerit aegkirja „Noorusjõud“ välja andma, mille sisuks pääasjalikult artiklid ja kroonika.

„Taim“, millel 30. liikme ümber, on referaate korraldand, ühe numbri „Helki“ väljaannud ja ühe pidu toime pannud.

Pärnu Õppurkonna Kunstiühing asutati enne Jõulu. Sihiks on arendada omi liikmeid maalikunstis. On ant välja 2 maalialbumi ja peet üks referaat. Kavatsusel on korraldada avalikku näitust ja suuremat pidu „Endlas“.

Loodusteadline Ühing asutati hiljuti ühisreaalgümnaasiumi juures. Ühing jaguneb keemia, bioloogia, botaanika ja füüsika osakonnisse, mis omakorda gruppesse jagunevad. Tehakse praktilisi töid õpetajate juhatusel.

IV kongressil vastuvõet otsuse tagajärjel anti Koolin. Liidus ja „Taimes“ skoudele nädal aega valimiseks, kas nad skoutismist loobuvad või ühinguist välja astuvad. Ühinguist lahkus üle 10 skoudi, kes enne omaltpoolt kohalikke noorproletaarlasiga blokki astusid ja keskliidust väljastumist nõudsid.

Kõmtegevate Viljandi joomingute tagajärjed ei avaldu Pärnus muus, kui et seltskond noorte liikumisele selja on pöörand. Ei toeteta enam noorte ettevõtteid ega pidusid. —puu.

Paide Koolinoorsoo Liidu

tegevus on senni seisnud pääasjalikult organiseerimistöös. Liit jaguneb kirjandus-teaduse-, muusika-, näitekunsti-, male-, karskuse-, spordi-, käsitöö- ja maalikunsti-osakonnisse. Liidul on oma lugemistuba, kus saadaval kogu Eesti (osalt ka väljamaa) perioodiline kirjandus. Järjekindlaid harjutusi peavad Liidu 50. liikmeline segakoor ja paarikümne liikmeline keelpillide koor. On korraldet referaate, omavahelisi olenguid ja perekonnahõntuid. Liidul on liikmeid 200 ümber.

Kavatsusel on korraldada umbes Nelipühil Ülejärvamaalist „Noorte Püha“, mille eeskavas oleks: spordi olümp., laulupidu, õppurite kunsti- ja käsitöö näitus, maleturniir, kirjandusõhtu ning muusika- ja dramaatiline õhtu. Paide K. Liidu üleskutsel oli sellekohane Järvamaa koolide ja õppurühingute arupidamine, kus P. K. Liit ettevõtte korraldajaks valiti.

Liidu juhatuse koosseis on järgm.: esimees — H. Vihalem, abi — J. Hirsch, kirjatöimetajad — S. Liiv ja P. Rõõmussaar, laekahoidja — R. Liiv, abi — H. Rohal, arhivaarius — A. Mägi.

Pääle K. Liidu on Paides veel Õppurite Kunsti Rühm, mis õige produktiivselt kunstnik Roosilehti juhatusel töötab.

Ka tegutseb Paide Mees-Reaalgümnaasiumi spordiring, kelle korraldada on ant „Noorte Püha“ spordi olümpiaad. —a—

Viljandi Koolinoorsoo Liidu

erakorralisel pääkoosolekul (5 märts.) tuli ilmsiks, et Liit on majandusliliselt täiesti pankrotis. Eriti palju on kulutand spordi osakond, korraldades

50,000. marga kulutamiseiga liuvälja, millest sissetulekuid on olnud 8000 mrk. ümber. Kassa on tühi ja teht võlad nõuavad tasumist. Otsustetakse pikemaajalist laenu teha ja loodetakse, et vilistlaskogu Liitu majanduslise kokkuvarisemise eest hoiab. Osakondade tegevus tunnistetakse mitte-rahuldavaks ja võetakse Liidu põhikirjas parandusi ette, muuseas ka, et juhatusel on õigus üksikute osakondade tegevuse üle valvata. Vilistlaskogu põhikiri võetakse mõnesuguste muudatustega vastu. IV K. K. kongressil vastuvõet resolutsioonid tunnistetakse pääle pikemate vaieluste noorsoole vastuvõtmatuiks (!) ega ühineta nendega. Kevadel kavatsetakse Viljandis Viljandimaaaline „Noorte Püha“ ära pidada.

Valga M.-Reaalgümnaasiumi Noorsoo Karskusühing

asutati 5 märtsil endise Valga Noorsoo Karskusühingu (vahepääl väljasurnud) vilistlaskogu eestvõttel. Oli siiski tekkind tarvidus sarnase ühingu järele. Alguses kõneles õpet. P. Ernits „Vaimline aristokratism, kui karskuse alus“. Võeti vastu ühingu põhikiri ja valiti ühingu juhatus ja revisjoni toimkond.

Valga nais-reaalgümnaasiumi noorsoo karskusühingule

pandi alus 14 märtsil, A. Juhansonil sääil viibides. Õpetajad on asjale vastutulelikud ning aitavad jõudu mööda kaasa.

Võru noorsoo karskusühing

töötab praegu koolidevahelisena umbes 250 liikme osavõttel. Tegevus on kaunis elav. Kavatsetakse kevade poole ette võtta kihutusreisid ka maale. Eesotsas on õpet. J. Teder. Ühingus on kõnelend mitmel korral Tartu karskustegelased.

Petseri noorsoo karskusühingu

tegevus on mitmeti raskendat. Õpetajates ja seltskonnas on vähe poolehoidu ja eeskujude leida, vaid just vastuoksa on siin prassimisel enam maad, kui mujal kodumaal. Liikmete arv ulatab ometi ligi poole sajani, kellest suurem osa ka õppurühingu liikmed.

Ka vene osakonnal on oma karskusühing, kelle liikmete arv aga kahjuks üsna kokku kuivand. Loodetavasti ühinevad mõlemad ühingud ligemas tulevikus.

Sotsialistline noorsoo ühing

on hiljuti Tallinnas tekkind. Ühingusse astus 30 liiget. Otsusteti Eesti Sotsialdemokraatlise Tööliste Parteiga liituda ja ennast partei ühinguna registreerida.

II üleriikline „Noorte Püha“,

mis käesoleval aastal Tallinnas pidi ära peetama, jääb ära. Viljandi sündmuste järeldusel on maksma pant mitmesugused kitsendused ja keelud, mille tõttu Tallinna Koolin. Liidul, kui korraldajal, pidustuste läbiviimine võimatu paistis olevat. Kui Liidu vilistlaskogu juriidilise vastutuse oma pääle võtmisest ära ütles, ilma milleta „Noorte Püha“ keelat, lõpetas pidustuste päätoimkond oma tegevuse.

Noorte pühad kohtadel.

Läind kevadine I üler. „Noorte Püha“ andis suure tõuke kohapäälsete pidustuste korraldamisele, mis seda tähtsam, et üleriiklisist pidustusist sel kevadel asja ei saa.

Kohapäälsete pidustuste kohta, mis tihti maa-kondlise ulatusega ja harilikult „Noorte Püha“ nime kannavad ja mille kavas enamasti ikka spordivõistlused, laulupidu, kirjandusõhtu, rongikäik, segaeeskavaga õhtu, mõnel pool ka õpilaste tööde näitus, on senni teateid järgmistest kohtadest

1. Tartu — korraldab T. E. Koolin. Liit „Nooruspäeva“ nime all;
2. Tallinn — korraldab Tall. E. Koolin. Liit.
3. Viljandi — korraldab Viljandi E. Koolin. Liit.
4. Pärnu — korraldab Pärnu E. Koolin. Liit.
5. Rakvere — korraldab Rakvere E. Koolin. Liit.
6. Võru — korraldab Võru E. Koolin. Liit.
7. Valk — korraldab „Ühingpere“.
8. Kuressaare — korraldab Saaremaa segagümnn. õpilasühing.
9. Paide — Paide E. Koolin. Liit.
10. Petseri — korraldab Petseri õppurite ühing.
11. Haapsalu — korraldab õppurite ühing.
12. Koeru — korraldab õppurühing „Järvala“.
13. Jõhvi — korraldab Jõhvi keskkooliõp. ühing.
14. Räpina — korraldab Räpina Noorte ühing.
15. Helme — korraldab Tõrva reaalgümnn. õpilaste ühing.

Pidustused on mõeld enamasti mai lõpul ehk juuni algul. Tartus näit., kus „Nooruspäev“ peetakse ühes lastepeoga, on ajaks valit 20 ja 21 mai.

Usun, et see nimestik räägib ometi millegist muust, kui lagunemisest noorsoos ja ta jõetusest, millest viimasel ajal kõnelema hakkand teat kiht inimesi koltund kaleviga kaet laudade taga. See on jõud, mis siin avaldub — noorusjõud!

Õppurite streik Pärnu ühisreaal-gümnaasiumis.

10 märtsil algas 5, 6 ja 7 klass Pärnu ühisreaalgümnn. streiki, et koolinõukogu mõned õppurid koolist välja heitnud oli koolikorra alla mittepainutamise pärast. Kohale sõitnud koolinõunik Mikkelsaari otsusel heideti 125 õppurit streigi pärast

koolist välja. Koolinõukogul jäi õigus õppureid haridusministeeriumi loaga kooli tagasi võtta. 125 õppuri kohta anti sisseastumise palve sisse, kuna seda 3 õpilase kohta ei teht. Õpetajate nõukogu soovis 8 õpilast mitte vastu võtta, 4 ilma karistusega vastu võtta, 18 raskema karistusega ja ülejäänud kergemalt karistades. Haridusministeerium kinnitas otsuse, määrates raskema karistuse väärseks 18 asemel 19 õppurit. Kergema karistuse väärseid otsustas ministeerium kohe kooli vastu võtta.

Karskuspüha.

Karskusseltside Keskoimkonna korraldusel peetakse 6 ja 7 mail üleriikline Karskuspüha ära, mille sisuline külg on koondet enamvähem alkoholi sotsiaalse mõju piirkonda. Haridusministeerium on nõus Karskuspüha puhul kõiki vabaharidustöö instruktoreid Keskoimkonna kasutada andma ning ringkirjaliselt kõigile koolidele soovitama karskuspüha pidada, lubades laupäeval kahel viimasel tunnil anda karskustunde. Aineliselt katsub ministeerium asja võimalust mööda toetada. Kirikutes kavatakse karskusjutlusi pidada ja samasisulisi laululehti müüa, sissetulek millest sisemisejoni seltside Karskusosakondade hääks läheks. Koolinõorsoo Keskliit kavatab riugkirjaliselt kõigile õppurühingutele ette panna, korraldada karskuskoosolekuid, piduõhtuid karskussisulise eeskavaga ja kontsert-miitinguid. Keskoimkond annab selles ajaks koolinõorsoole eri broshüüri ühes vastavate laulude ja muu päevakohase materjaliga välja. Karskus- ja haridusseltsidel soovitab Keskt. korraldada kõnekoosolekuid ja pidusid, andes välja nende jaoks eri broshüüri. Ka avalikud korjandused karskustöö toetamiseks on sel puhul soovitavad.

Karskuspüha koolides 12 ja 13 nov. 1921.

Maakond	Küsimusi tagasi saadet	Karskustunde ant		Karskus kõned		Karskus peod		Asutat noorsoo	
		Lapsele	Tundi	Koosolekuid	Osavõtjaga	Pidu	Osavõtjaga	Karskusorganisatsioonid	Liikmtega
Harjumaa .	22	1410	61	7	342	—	—	1	32
Tartumaa .	63	4692	164	13	1050	4	941	3	105
Virumaa . .	29	3583	91	10	799	3	300	6	389
Viljandimaa	24	1627	61	3	225	1	120	1	11
Pärnumaa .	32	2701	96	9	418	—	—	1	13
Saaremaa .	25	1328	75	13	605	1	200	—	—
Läänemaa .	17	1081	52	5	206	—	—	1	35
Järvalamaa	20	1484	54	11	666	1	140	1	17
Võrumaa . .	23	1694	69	5	476	1	200	2	108
Petserimaa.	6	196	10	2	41	1	38	1	32
Valga maak.	11	600	23	2	93	—	—	—	—
Kokku . . .	272	20398	656	80	5105	12	1939	17	722

Teadaanded.

Tõe jalule seadmiseks.

E. koolinoorsoo keskliidu 4. kongress andis põhjust paljudelle kirjutustele ajakirjanduses, kaugelt rohkem, kui ta seda tõepoolest väärt oli. Eriti on kõne alla võet väärnähtused, mis kongressiga ühel ajal esile tulid.

E. k. keskliidu sekretariaat, ära oodates kõiki kirjutusi ja artikleid, tahab seada tõde jalule süäl, kus ta kogemata ehk meelega ärasegat ehk pahu-pidi pöörat.

Eriti rohkesti ses mõttes on patustand „Sakala“, kelle artikli ajakirjandus õieti oma kirjutuste aluseks ja lähipunktiks võttis, nimelt käesoleva aasta 9. numbris (20. jaan. 22.) artikli „Inetuse vastu“, kellegi „— stk —“ poolt. Oleme sunnit ümberlukkama kuulujutte ja ebafakte ses kirjutuses.

1) „Stk“ kirjutab: Kohalikkude õpilaste poolt oli moodustet linna tutvustamiskomisjioon, kuhu etteotsa keegi naisõpilane oli valit ja kui komisjioon nüüd oma ülesande täitmisele asus, siis oli külaliste esimeseks huviks avalik maja, päriti järele, kus ta asub.

Kuid — linna tutvustamistoimkonna esimees neiu Ruuseauk tõendab, et ükski külaline tema poole sarnaste küsimustega pöörand ei ole.

2) Edasi jätkab „Stk“: „Esimese kongressi päeva õhtul „Koidu“ ruumes ära peet noorte „omavaheline olemine“ on kujunenud sarnaseks joominguks ja orgiaks, nagu seda asjatundjate tõenduse järele „Koidu“ seinad varem ei olla näind“. — Olengu lõpp on pakkund üht isearalist pilti praeguse koolinoorsoo ideaalidest — üleüldises väljaoksendamises. Seda on tõendand teisel hommikul „Koidu“ ära reostet ruumid, mida paljud kohalikud elanikud kui ilmaimet vaatamas käind ja seda igal ajal tunnistada võivad.

Selle osa kohta niipalju — 1) Kongressi saadikute oleng, millest nähtavasti jutt, ei olnud mitte esimese kongressi päeva õhtul, vaid teisel, siis 2) ei olnud olengul ühtegi jooanud isikut, mida aumehelikult tõendada võivad ka end. Tall. koolinoorsoo liidu vilistlaskogu esimees is. Kuks, „Sakala“ toimetuse liige ja esitaja 4. kongressil is. A. Peel, Viljandi maakonna koolinõunik is. Roots j. t., 3) ei ole „Koidu“ ruumes vähematki reostamismärki näha olnud: ei kongressi saadikute olengul, ei segaeeskavaga piduõhtul, ei ole ka järgmisel hommikul ühtegi inimest „Koidu“ ruumesse sisse pääsend. Seda tõendab „Koidu“ seltsi majahoidja ja ökonoom.

3) Samal ajal, kui „Koidus“ „olengut“ peeti, on osa noori kogund ühe kohaliku keskkooli ruumesse, kus mingisuguse imeliku muusika saatel,

mida paari kontrabassiga on sünnitet, hullupööra-ses karglemises on tantsit kuni hommikuni. Vahepääil on elekter kustund, kuid see ei ole segand — pimedas olnud veel parem tantsida. Nii „Sakala“.

Kogut andmete põhjal Viljandi koolijuhatajatelt langeb ka see laimudus ära. Tantsit korterites on, kuid see pole kuskil sündind paari kontrabassi saatel ega kunagi pimedas.

4) „Stk“: „Koolimajades pea erandita igal pool, kus sissesõitnud noored korteris asusid, olid ruumid nii ära reostet, kui oleks sääl mingisugused mets-lased aset olnud: ruumid veega üle ujutet, mööbel lõhut, elektri sissesead maha kist jne. Nii on tütarlaste reaal-gümnaasiumis toolidel nugadega vineerpõhjad puruks lõigat, raamatukappide ukсед maha murt jne.“

Siin, võib olla on „Stk'l“ kõige rohkem alust süüdistuseks, kuid on sündind jällegi toonis, mis nõuab selgitust.

Ruumide üleujutamisest veega ei või juttu olla; on vett maha aet ainult pesemisel ja see vesi ei küünind veel kellegi uputamiseks. Maak. reaal-gümnaasiumis lahti unustet kraanidest maha jooksnud vett ei saa jällegi külaliste arvele kirjutada, kui sihilikku lohakust; ka pole kogut faktide põhjal kuskil sihilikku mööbilõhkumist olnud — vahest ainult lohaka ümberkäämise tõttu mõned toolid jne. ära lagunend; nugadega tooli põhjade lõikamist oli võimata kindlaks teha.

5) „Sakala“: Samuti on maak. reaal-gümnaasiumis ühe õpetaja korteri ukse sissemurdmisega katset teht jne. jne.

See teade on otsekohe vale, vähemalt maak. reaal-gümnaasiumis elavad õpetajad sellest midagi ei tea.

Pääle selle on „Sakala“ toon kõike üldistav — ilma konkreetsete faktideta ning ei saa võtta üldist ütelusi tõsiasi jana.

Näituseks: Viljandi uulitsatel ei ole varem näht niisugust kallalekippumist, naisterahvastele, sõnade loopimist vastutulijatele jne. jne.

Viljandi politsei — avaliku korra kaitsja — poolt pole ühtegi protokolli sel ajal koolinoorsooliitlaste kohta teht — nii näib siingi palju juure lisat olevat.

Pääle selle tõi „Tallinna Teataja“ oma veer-gudel teate, nagu oleks koolinoorsoo kongress õpetajate päevalt maak. reaal-gümnaasiumi saali ülekohtuga enese tarvitada võtnud.

Seda teadet õiendas oma poolt ka õpetajate liidu juhatus („Kasvatus“ nr. 204), missuguse seletusega täiesti ühineme.

Lõpuks kongressi kirjeldused ajalehtedes olid pääliskaudsed ja tihti valed, mis kongressil teht tööst ja meeolust hoopis vale pildi andis. Et asi

juba vananend, siis sekretariaat' siin enam õienda-
dama ei hakka.

Siis „Sakala“ nr. 16. s. a. kirjatükk: „Küllalt
narrustest“ oleks niipalju õiendada, et kohapealseid
fakte koguma ei sõitnud „koolipoiss“ mitte semi-
naari õpilasena, vaid E. K. I. sekretariaadi liikmena.

E. koolinoorsoo keskliit on teadlik ettetulnud
pahedes ja vahejuhtumistes ning püüab ja on
püüdnud ise lahendada tagajärgi. Seni on korratusi
sünnitajatel noorsoo liitlastel vastust tulnud anda
oma tegude eest Tallinna, Tartu ja Viljandi õpilas-
organisatsioonides.

Loodame, et seltskond meist aru saab ja oma
arvamised ning kirjeldused kontrolli alla võtab
sest sennine põhjenes valefaktidel ja mitteerapoo-
tusel.

Sekretariaadist mitte äraolenevatel põhjustel
on pidand käesolev õiendus viibima, mida vaban-
dame.

E. K. K. Sekretariaat.

Noorsoo Karskusühingute normaaltöökava.

A. Kõigile liigetele.

- I. Pääkoosolekud, vähemalt kord poolaastas, praktiliste asjade harutamiseks (v. põhikiri).
- II. Kord aastas (ühingu aastapäeval ehk karskuspühäl liigete omavaheline teeõhtu, ühes kutsut võõrastega. Kavas lauakõned, muusika, laul jne.
- III. Pidulik aktus ühingu aastapäeval. Kavas tervitused, aastaülevaated, pidukõne võimalikult mõnelt vanemalt) muusika, laul jne.
- IV. Kevadeti ja sügiseti, kui ilmad lubavad, püha-
päevased väljasõidud, jalutuskäigud, ekskursioonid loodusse, ühes kohaste seletustega, kõnede, laulude, mängudega.
- V. Referaatkoosolekud tarviduse järele (soovitav 2 korda kuus ette kindlaks määrat päevadel). Kavas õpilaste referaadid, ühes läbirääkimistega juhuslikele teemele, mis karskusega ainult kaudseltki seot või-
vad olla.
- VI. Vaidluskoosolekud (soovitav kord kuus), nii et see täidaks kolmanda referaatkoosoleku aset. Kavas vaidlused kultuuri-
liste ja eetiliste küsimuste üle, mis otsekohe ehk kaudseltki seot karskusküsimusega.
- VII. Õpiring (ehk — ringid), kas kõigi liigete ehk ühe jao osavõttel, süstemaatiliseks tutvumiseks algteadmistega alkoholiõpetuses ja karskuse asjas aluseks võttes umbes karskusk-
eksami nõudmised. Sellekohased koosolekud võimalikult järjekindlalt iga nädal kord.
- VIII. Muretseda ehk mõne teise organisatsiooniga kokku leppides liikmeile kättesaadavaks teha

raamatukogu ja lugemiselaud, kus ei
tohiks puududa ka karskuskirjandus.

B. Eri toimkond.

- I. Järevalve toimkond: valvab karskuspõhimõtte pidamise järele 1) omas ühingus, 2) kogu õpilaskonnas, appelleerides väärnähtuste korral 1) ühingu pääkoosolekul, 2) õpetajate nõukogu poole.
- II. Agitatsiooni toimkond: levitab karskumõtet ligema ja kaugema ümbruse (isegi väljaspool kodukoha piire) õppurkonnas, asutades ja instrueerides uusi noorsoo karskus- ja loodusühinguid, tehes karskusagitatsiooni ka ümberkaudses seltskonnas (eriti maal kus harit jõududest puudus), levitades karskuskirjandust jne., selleks ühenduses olles Karskusseltside Keskoimkonnaga.
- III. Perioodiliste ehk ühekordsete eriülesannetega juhatause ehk pääkoosoleku poolt lood toimkonnad.

C. Töögrupid.

- I. Praktiliste katsete grupp: korraldab praktilisi katseid alkohooliga, selle mõju ja omadustega tegelikult tutvumiseks. Töö tulemused kantakse ette referaatkoosolekuil.
- II. Ajakirjanduse bibliograafia grupp: märgib ära ehk lõikab välja, võtab kuu kaupa kokku kõik sõnumid ja artiklid, mis karskustöö, joomise ja selle tagajärgede, ning viinavalmistamise ja selle müügi kohta ajakirjanduses ilmud.
- III. Ilu ja teadusliku kirjanduse bibliograafia grupp: märgib ära ja võtab kokku (poolaastati) kõik, mis järjest ilmuv ilu — ja teaduslik kirjandus joomisse ja karskustöösse puutuvat sisaldab.

D. Avalikud ettevõtted.

- I. Kõnekoosolekuid vähemalt kord kuus, kust osavõtta võiksid kõik õpilased ja õpetajad. Kavas mõne vanema isiku (õpetaja) kõne, mõne vilunuma noore kõne, muusika, deklamatsioon, ühislaul jne. Kõnekoosolek täidaks neljanda referaatkoosoleku aset, olles järjekindlalt ühel ja samal ajal iga kuu.
- II. Ettekannete õhtu (perekonna õhtu) enam-vähem vähemalt kaks korda aastas. Eskavas pidukõne, laul (soolo ja ühised), muusika, deklamatsiooni, võimlemisnumbrid, ühismängud jne.
- III. Piduohtu kord aastas. Sissepääs piletiteta, kui tarvis siis kitsendetult. Eskavas: laul, (koor ja soolo) muusika ja võimlemine,

Omis asjus.

„Uudismaa“ kauaaegne päätoimetaja A. Juhanson sõitis mõneks ajaks Saksamaale, lahkudes ühtlasi päätoimetaja kohalt, ent toimetuse liikmeks siiski edasi jäädes.

Uueks päätoimetajaks on K. Zirkel.

Käesoleva numbri suuruse olime sunnit vähendama ainelisil põhjusil, mille tõttu ka hulk kirjutusi (L. Sapotski — Tehnika ja ilmavaade; A. Juhanson — Mõned mõtted; M. Forsmann — Soome noorsooliikumine uuel alusel; Noorte ajakirjandus jne.) järgmisse numbrisse pidid jääma.

Tellijaille arvatakse aasta lõpul numbrite üldhind kokku ning võetakse ettesaadet summast maha. Ülejäänud summa saadetakse tagasi.

Toimetus.

Õiendused.

Kuna Toimetusel E. K. K. IV kongressi protokoll käepärast polnud, on „Uudismaas“ № 2/4 ilmund kongressi kirjelduses mõned ebatäpipsused sisse juhtund, mida siinkohal õiendame.

1. Referaadi järele „Töökool“ ei võet mingit resolutsiooni vastu, vaid mindi liht ülemineku vormeliga päevakorras edasi.

2. Referaadi järele „Noorsooliikumise ülesanded“ võeti 5-ndana ettepanekuna vastu is. Vihalemma järgmine ettepanek: „Kongress, ühinedes is. Juhanson'i resolutsiooniga, leiab tarviliku olevat, kõrvale jättes igasugused tumedad ideaalid, rohkem rõhku panna produktiivsele- enesehärimisele ja karskustööle, ning tööle, mida tegelik elu nõuab igapähe enda huvi kohaselt.“

Isiklikus asjas

olen sunnit paluma „Uudismaa“ Toimetuselt alljärgnevale ruumi.

„Noor Proletaarlane“ № 3 (4) 1 märtsil 1922 mind isiklikult puudutava kirjutuse puhul tekkida

võivate ekshiarvamiste eemaletõrjumiseks on mul teatada järgmist:

„Pole kunagi kuulund kommunistlikku noorte ühingusse ega esinend selle koosolekuil, seda vähem veel „N. Pr.“ poolt mulle suhupant sõnadega. Toimisin küll mõni aeg sotsiaal-demokraatlise noorte ühingu liikmena, esinedes ka selle koosolekuil, ent lahkusin säält ühes paarikümne teisega, kui ühing väikese häälteenamusega muudeti kommunistlikeks. Et siin mitte „röpase elemendi võitlusrinnast väljajätmise“ (nagu kirjutab „N. Pr.“) tegemist pole, selle kohta on mul igale ajast huvitetulle ette näidata tookordse kommunistlike noorte ühingu esimehe Karl Johannsoni (surmati hiljem), minu poolt tagasilukat kirjalik kompromissettepanek „ühise väerinna“ loomiseks.

Nii asja faktiline kül. Mis puutub „N. Pr.“ stiili „lopsakusse“, siis ei üllata see vist kedagi: „leierkast mängib endist viisi“ — ütlesin „N. Pr.“ enese sõnadega.

Kui mõned ringkonnad seda „N. Pr.“ valeteadet minu vastu kasutand ja kasutavad, siis ei üllata ka see mind mitte, kuna sarnaseidki „blokke“ varem olen näind ja edaspidigi näeme, kunni meil leidub väiklasi intriigitsejaid.

Ühe sõbraliku näpunäite annaksin ometi mõlemille: kui tahate koolinoorsoos pinda leida, siis opereerige ausamate ja soliidimate abinõudega.

A. Juhanson.

Kirjavastused.

A. K—g. Tallinn. „Uudismaa“ toimetus on noorsooliikumise teisel arvamisel. Ei.

K. K—i. Siin. Osalt ilmub, osalt kaalumisel.

J. R—n. Tallinn. „Kirgedar“ kaalumisel.

Muu ei. Korduvad endised mõtted. Aeg on asuda positiivse programmi selgitamisele. Küllalt hädaldamisest!

Ilmus trükist

A. Juhanson'i I üleriikline „Noorte Püha“.

Lisa: III E. K. Keskl. Kongress.

Sisu: Pro domo meä; Mõtte kujunemine; Eeltööd; Pidustuste käik; Pääsetähtede hinnastik; I üler. koolin. Olümpiaadi tagajärjed; I üler. „Noorte Püha“ rahaline läbikäik; Osavõtjate arv; E. K. K. IV kongress.

==== Sisu täiendavad 19 ülesvõtet pidustusilt. ====

Saadaval „Uudismaa“ levitajailt ja suuremailt raamatukauplusilt. Pälaladu: Tartu, Postkast 79. O. Stamm.

Hind Mk. 45.—

Suuremal arvul tellijaile % %.

Eesti üliõpilaskonna häälekandja

„Üliõpilasleht“

jätkab uuel aastal oma

—≡ teist aastakäiku. ≡—

„Üliõpilasleht“

tahab oma veergudel peale puht-üliõpilaskonda puutuvate küsimuste veel teaduslikke ja rahvuspoliitilisi küsimusi käsitada.

Liginemine naaberriikide ja Lääne-Euroopa kultuurriikide üliõpilaskondade ja akadeemiliste ringkondadega Eesti kultuuri üldhuvides on lähemaks ülesandeks „Üliõpilaslehel“.

„Üliõpilasleht“

ilmub iga kuu 2 korda. Tellimiste vastuvõtmine uue-aasta pääle on avat.

Tellimishind

aasta lõpuni (postiga) 480 mk., väljamaale aasta lõpuni 720 mk. — Üksiku nr. hind 20 mk.

„Üliõpilaslehe“

toimkond tahab uuel-aastal lehe sisulise külje pääle rohkem rõhku panna.

Iga üliõpilase kohus on oma häälekandjat rohke kaastöö kui ka tellimisega toetada. Igale haritlasele on „Üliõpilasleht“ elavaks sidemeks alma materiga.

Vilistlased ja üliõpilased!

„Üliõpilasleht“ loodab Teie rohke kaasabi ja toetuse pääle. — Tasu kaastöö eest loodab „Üliõpilasleht“ uuel aastal märksa kõrgendada.

Tellige „Üliõpilaslehte“!

Tuhandete „Üliõpilaslehe“ lugejate üliõpilaste kaudu ulatab „Üliõpilaslehte“ mahutet KUULUTUSTE mõju igasse valda ja tallu.

Aadress: Tartu, Hetseli tän. nr. 1, „Üliõpilasleht“.

Hind 25 marka.